

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Disputatio 2. De Oppositione physica Gratiæ cum Peccato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81950)

firm. 1. Trid. in eodem textu hæc verba immediate subiungit: *Unde in ipsa justificatione cum remissione peccatorum hac omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum, cui inseritur fides, spes, & charitas*: & in illis verbis enumerat gratiam sub nomine charitatis: ergo &c. Confirm. 2. ex Augustino libro de natura, & gratia cap. 42. *Si in Abel iusto charitas Dei, qua una verè iustus est, quicunque iustus est.* & cap. 10. *Charitas ergo inchoata, inchoata iustitia est, charitas magna, magna iustitia est, charitas perfecta perfecta iustitia est.* & lib. 15. de Trinitate cap. 8. *Nullum est isto Dei dono excellentius: solum est, quod dividit inter filios regni æterni, & filios perditionis æternæ*; ergo ex Augustino gratiæ sanctificans identificatur cum charitate. Confirm. 3. Si gratia sanctificans distingueretur à charitate, posset ab illa separari, & manere in peccatore charitas sine gratia, proindeque charitas non distingueretur filios regni à filiis perditionis æternæ.

29. Resp. conc. ant. & dist. conseq. charitas se ipsa formaliter iustificat, si sumatur charitas pro nobiliori dono collato misericorditer à Deo, conc. si sumatur pro virtute, neg. conseq. quia illud Trid. testimonium vel ita exponitur, ut significetur per Spiritum Sanctum specialiter in nobis inhabitantem per gratiam conferri quoque virtutem charitatis, sicut proprietates conferuntur, quando confertur natura: & sic per Spiritum Sanctum in sanctificatis specialiter inhabitat, conferuntur iusto fides, & spes, & charitas; vel ita exponitur Trid. ut in eo textu significetur ea gratia sanctificans, & vocetur charitas sumpta in sensu explicato num. 13. quocumque autem ex his modis accipitur, manifestè apparet, gratiam sanctificantem esse realiter distinctam à virtute charitatis, neque aliter exponi potest, quin adversetur doctrinæ Viennensis, ipsius Tridentini adducti num. 15. Moguntini, & Catechismi ipsius Tridentini, quæ contradictio nequaquam est admittenda. At nostram expositionem consentaneam omnino esse doctrinæ D. Thomæ constabit num. sequenti.

30. Ad primam Confirmationem conc. maj. & neg. min. quia Tridentinum in eo textu loquitur de donis comitantibus gratiam iustificantem, ut constat ex num. 15. ac proinde supponit ea dona distincta realiter à gratia sanctificante. Ad secundam confirmationem conc. ant. & neg. conseq. quia Augustinus in illis te-

stimonijs aut loquitur de charitate contradistincta à virtute, aut sumpta pro nobiliori dono collato misericorditer à Deo diligente nos, qui quidem conceptus non quidem virtuti charitatis, sed gratiæ sanctificanti convenit. Si primum loquitur de justificatione arguitur, sed quid inde contra nos? vel loquitur de charitate non quidem habituali, sed actuali, ut alij intendunt, quæ est ultima dispositio ad gratiam, ideoque nunquam est informis, quod non convenit actibus aliarum virtutum; unde, quicunque iustificatur extra Sacramenta, sive vi dispositionis, quam agit, obtinet gratiam, & unica hac charitate actuali sic se disponere potest. Unde iustificatio convenit charitati actuali non quidem formaliter, sed dispositivè. Ad tertiam Confirmationem dist. ant. posset ab illa separari in alia providentia, conc. in hac providentia, neg. ant. & in eodem sensu conseq. quia, ut habet D. Thomas quest. 27. de Veritate artic. 2. ad 6. *Dicendum, quod hoc, quod charitas sola distinguit inter filios perditionis, & regni, convenit ei, in quantum non potest esse informis, sicut alie virtutes.* Unde per hoc non excluditur gratia, qua ipsa charitas formatur.

Integram solutionem nostram habet latè D. Thomas loco citato, eamque probat ratione, & Dionysij Authoritate. Ratione quidem, quia potentiæ accidentales, quales sunt ad operandum virtutes per se infusæ, fundantur in natura aliqua, in qua radicanter, ex quo habuit originem axioma illud Philosophicum: *Præius est esse, quam operari.* Unde, si divinitus separantur à natura, in qua radicanter, non potest manere subiectum cum ea denominatione, quam natura ea illi præstabat. Sic gravitas, quæ est potentia accidentaliter movens deorsum naturam, in qua radicanter, manet in Eucharistia, ubi substantia non manet. Quod autem se habeant ad eum modum virtutes respectu gratiæ, docet cum Dionysio in eo loco D. Thomas per hæc verba: *Sicut in rebus naturalibus est aliud natura ipsa, quam inclinatio nature, & ejus motus, vel operatio: ita & in gratuitis est aliud gratia à charitate, & à ceteris virtutibus*: & quod hæc comparatio sit rectè accepta, patet per Dionysium in 2. cap. Hierarchiæ. ubi dicit: *quod non potest aliquis habere spirituales operationes, nisi prius esse spirituale accipiat; sicut nec operationem aliquam natura, nisi prius habeat esse in natura illa.*

DISPUTATIO II. DE OPPOSITIONE PHYSICA GRATIÆ CUM PECCATO.

32. Cum gratia sanctificans sit qualitas Physica, atque cum peccato opposita, sub hac consideratione oppositio gratiæ cum habituali peccato dicitur Physica. Cæterum, quia pecca-

tum habituale stat in peccato actuali præterito non dum destructo, remisso, aut condonato, proindeque non physice, sed moraliter perseverante. Ea de causa in hoc sensu oppositio gra-

tiæ cum peccato habituali ex parte habitua-
lis peccati dici solet moralis. In præfenti au-
tem, ut à quæstione de voce præscindamus;
idem significat oppositio physica, ac oppositio,
quam qualitas physica gratiæ ex natura sua ha-
bet cum peccato tum actuali, tum habituali.
Hæc autem oppositio non est effectiva, sed
formalis, cum sit oppositio formarum, quæ à
subiecto non quidem effectivè, sed formaliter
se excludunt. Expellere quippe aliquid effec-
tivè à subiecto perinde est, ac producere in sub-
iecto aliquid cum eo incomponibile, aut des-
truire aliquid, sine quo stare non potest. Cum
autem gratia neque producat aliquid in sub-
iecto incomponibile cum peccato, neque pecca-
tum producat aliquid incomponibile cum gra-
tia, aut effectivè destruat id, à quo dependet,
exinde gratia non expellit effectivè peccatum;
at, quia est forma, quæ informandò subiectum
suum exigit, quòd Deus peccatum remittat, illi-
usque perseverantiam moralem destruat, quod
constituit oppositionem formalem, idèò gratia
non quidem effectivè, sed formaliter expellit
peccatum.

SECTIO I.

Quenam sit oppositio inter peccatum, & gratiam?

33. **A**spero 1. cum D. Thoma, Exim. Doctor.
atque communi nostrorum, & Thomista-
rum contra Nominales, & Scotistas, gratia
sanctificans, & peccatum lethale non solum
opponuntur ex lege Dei. Prob. 1. Gratia
sanctificans ex Tridentino citat. num. 1. *Est
forma in nobis recepta, atque unica formalis
causa nostræ justificationis*: atqui, si solum op-
poneretur ex lege Dei cum peccato, non esset
causa formalis nostræ justificationis: causa e-
nim formalis justificationis ex natura sua op-
ponitur cum forma impediende justificationem,
nulloque modo eam subiecto suo compensan-
tem, sicut formæ omnes accidentales præstan-
tes effectus ita incomponibiles ex natura sua
opponuntur, ut patet in nigredine, albedine,
aliisque omnibus ejusdem generis formis; ergo
oppositio gratiæ cum peccato provenit ex
natura ipsius gratiæ, & non ex sola lege Dei.

34. Prob. 2. conclusio. Si Sol non haberet vir-
tutem illuminandi effectivè, licet Deus ex le-
ge, seu pactò ad præsentiam solis illuminaret,
non posset dici sol causa efficiens lucis;
ergo, si gratia non haberet ex natura sua vir-
tutem justificandi, & exigendi remissionem
peccati, quamvis eà positâ, promississet Deus
peccatum remittere, & hominem justificare,
dici non posset, quòd esset unica formalis cau-
sa nostræ justificationis; ergo &c. Confirm.
1. Philosophi, qui docuerunt, causas secun-
das non habere virtutem agendi ex virtute sua,
sed Deum ad illarum præsentiam agere, con-
f. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

sequenter dixerunt, causas secundas non esse
veras causas efficientes, sed puros terminos,
aut condiciones tantum necessarias, ad quarum
præsentiam Deus operabatur; ergo, si gratia
ex natura sua non expelleret peccatum, sed
solum ex lege Dei, dici gratia non posset uni-
ca formalis causa justificationis, sed tantum
conditio, aut purus terminus ad justificationem.
Confirm. 2. ex Tridentino sess. 6. can. 11. di-
cente: *Si quis dixerit &c. gratiam, qua justifi-
camur, esse tantum favorem Dei extrinsecum,
Anathema sit*: atqui, si gratia non esset forma
ex natura sua sanctificativa, sed esset purus ter-
minus, quoposito Deus sanctificaret, gratia,
qua sanctificaremur, esset tantum favor Dei ex-
trinsecus, cum puri termini requisiti ad sancti-
tatem non sint virtus sanctificativa; ergo &c.

Aspero 2. cum communi Theologorum con-
tra Bachonium, Longham, & alios: gratia, &
peccatum lethale pro nullo instanti reali coexi-
stunt de facto in eodem subiecto. Prob. 1. Si
pro aliquo instanti reali coexistenter, maxi-
mè pro illo, in quo gratia expellit, aut expelli-
tur à peccato: sed pro illo instanti non coexi-
stunt; ergo pro nullo. Maj. est fundamentum
Adversariorum. min. verò prob. si in instanti,
in quo gratia expellit peccatum, coexistenter
gratia, & peccatum, quando aliquis virtute B.
prismi ex filio iniquitatis renascitur in filium
Dei, maneret in illo peccatum, proindeque ma-
neret aliquid, quod Deus odiò prosequeretur:
sed hoc est contra Tridentinum sess. 5. in De-
creto de peccato originali, ubi ait: *In renatis e-
nim nihil odit Deus, quia nihil est damnationis
eis, qui verè confepulsi sunt cum Christo per Ba-
ptisma in mortem*; ergo &c. Confirm. quia,
si gratia, & peccatum in eodem instanti coe-
xisterent de facto, posset homo de facto habere
simul cum peccato veram charitatem: sed hoc
est damnatum contra Bajum à Pio V. & Gre-
gorio XIII. ergo &c.

Prob. 2. Ut gratia expellat formaliter pec-
catum, non requiritur, quòd cum eo coexistat: 36.
in eo namque distinguitur virtus formaliter ex-
pulsiva à virtute expulsiva physice; quod,
ut unum expellat physice effectivè alterum, re-
quiritur, quòd effectivè producat aliquam qua-
litatem, illamque recipiat subiectum, quod ex-
pellendum est; cumque non possit subiectum
physice agere, aut physice recipere, quin exi-
stat; exinde id, quod physice effectivè expel-
lit, & id, quod expellitur, debent coexistere:
at, ut unum formaliter expellat alterum, so-
lum requiritur, quòd Deus cesset à conservatio-
ne unius ex exigentia alterius, quod quidem
non requirit utriusque coexistentiam, sed in-
componibilitatem unius cum altero; ergo &c.
Confirm. 1. Si homo peccans in instanti A
non amitteret in eo instanti gratiam, posset e-
licere in instanti B veram contritionem, quæ
cum gratia semper conjungitur, ac proinde re-
tineret gratiam in instanti B; unde posset ho-
mo de facto lethaliter peccare; quin gratiam
amitteret.

M m m

amir

'amitteret; sed hoc dici non potest; ergo &c. Confirm. 2. ex alijs absurdis, quæ ex Adversariorum sententia inferuntur. Primum quidem, substantia panis, & Corpus Christi existerent pro aliquo instanti reali sub speciebus Sacramentalibus, ut ex adventu Corporis expelleretur panis substantia. 2. Vita, & mors coëxisterent in eodem instanti, proindeque homo simul esset mortuus & vivus. 3. Sol utpote prior naturâ luce, pro aliquo instanti esset tenebrosus. 4. Humanitas Christi utpote natura prior unionem hypostaticam, habuisset pro aliquo instanti carentiam unionis hypostaticæ. 5. Pater æternus, utpote prior origine Filiò, habuisset aliquam carentiam Filij, & sic de millenis alijs, quàm maximis absurdis; ergo &c.

37. Affero 3. cum Exim. Doctore libro 1. de gratia, cap. 19. & 20. Bellarmino, Arriaga, alijsque plurimis, quos citat, & sequitur Oviedus Controversia 4. Puncto 3. num. 41. Gratia habitualis nos justificans opponitur tantum ex natura rei cum peccato; quare non repugnaret in alia providentia, quod de potentia absoluta cum peccato conjungeretur. Prob. 1. Tridentinum sess. 6. cap. 7. dicens: *In ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc simul infusa accipit homo per JESUM Christum, cui inseritur fides, spes, & charitas*: non minus distinguit tanquam beneficia distincta à gratia justificante fidem, spem, & charitatem, quàm distinguit actualem remissionem peccati: atqui ex eo quod distinguit ea beneficia, gratia non affert essentialiter, sed solum ex natura rei talia dona fidei, spei, & charitatis; ergo neque affert essentialiter, sed solum ex natura rei donum actualis remissionis peccati. Confirm. 1. ex Concilio Moguntino citato num 15. ubi ea ipsa beneficia, & dona expressè contradistinguit, quod etiam approbat Viennense citatum num. 4. ergo &c. Confirm. 2. Gratia non minus est natura in ordine superno, quàm sit sanctitas remissiva peccati: atqui non est natura essentialiter radicans ea dona, sed tantum ex natura rei illa exigens; ad eum modum, quo natura exigit ex natura rei suas physicas proprietates; ergo neque est essentialiter actualis remissio peccati, sed tantum in actu primo, sive natura exigens illam remissionem, quando peccatum præcederet in subiecto.

38. Probatur 2. Expulsio peccati juxta communem Theologorum proloquium est effectus secundarius gratiæ, cum gratia possit absque ea remissione reperiri, ut patet in Christo & Deipara, in quibus datur gratia, quin peccatum præcesserit, aut data fuerit talis remissio, & etiam patet in iusto recipiente gratiam, in quo ea gratia non remittit peccatum: atqui forma potest esse in subiecto divinitus absque suo effectu secundario; ergo potest esse absque remissione peccati, proindeque non erit essentialiter, sed tantum ex natura rei incomponibilis

cum peccato, Confirm. 1. Effectus primarius formæ communicatæ subiecto suo solum est informare tale subiectum: atqui, ut informet subiectum suum, satis est, quod uniatur subiecto capaci denominationum, quas forma ex natura sua potest ei subiecto tribuere, quamvis eas denominationes de facto non tribuat, si subiectum inveniat impeditum, ut patet in anima Christi, quam gratia habitualis non reddit Filiam Dei adoptivam ex eo, quod licet anima Christi sit capax, non tamen est expedita, sed impedita ad talem denominationem: etenim anima Christi vi unionis hypostaticæ non est natura Deo extranea, sed propria; ad rationem autem filij adoptivi requiritur, quod sit natura extranea in filium legitimè assumpta; ergo effectus primarius gratiæ sanctificantis nobis, communicatæ solum est nos informare, seu per unionem afficere tantam subjecta capacia justificationis, quin opus sit, ut effectum tribuat, si subiectum inveniat ad talem denominationem impeditum, proindeque in eo casu reperietur sine sanctificatione actuali, & sine actuali remissione peccati.

Confirmatur 2. & explicatur ulterius eadem ratio; perinde est, hominem esse justum, & esse bonum; qui enim est malus, non est bonus, & justus, utque habent Theologi cum Dionysio Cap. 4. de Divinis Nominibus. *Bonum ex integra causa, malum autem ex quocunque defectu*; exinde, qui habet unum peccatum mortale, non est justus, & bonus, neque dum perseverat in eo peccato, est subiectum expeditum, sed impeditum ad justæ denominationem, quod etiam expressè docet Scriptura Jacobi 20. *Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus*. Ex quo sic formatur argumentum. Quamvis homo ex se sit subiectum capax denominationis justæ, at, dum perseverat in peccato lethali, est subiectum ad justæ denominationem impeditum, ad eum quippe modum, quo anima Christi, dum est unita hypostaticè Verbo Divino, est impedita ad denominationem Filie Dei adoptivæ: sed ex eo, quod anima Christi sit subiectum impeditum ad denominationem Filij Dei adoptivi, quamvis gratia, quæ est filiatio adoptiva, uniatur animæ Christi, non reddit illam Filiam Dei adoptivam; ergo, si gratia uniretur homini perseveranti in peccato, quamvis ex se sit forma justificans, & remissiva peccati, non redderet hominem illum sanctum, neque remitteret illi peccatum, proindeque in tali homine gratia posset conjungi divinitus cum peccato; & certè, quando ex Conciliis, & rationibus adductis talia fundamenta habemus, standum potius est pro omnipotentia Dei, ut posset ex justis plurimis titulis, quos habet ea duo conjungere, quàm pro sententia denegante Deo istam potentiam. Ex dictis

Fit 1. Denominationem, quam subiectum à for.

à forma recipit, haberi non solum ex forma unita subiecto, quamvis capaci, sed à forma unita subiecto capaci, & expedito. Quare juxta duplex formarum genus inferendum est, à qua forma subiectum acciperet denominationem, si duæ simul formæ illi unirentur. Primum quidem formarum genus est illud, quod continet formas, quarum una impedit alterius denominationem; proindeque subiectum affectu una accipit denominationem ab illa, & non accipit denominationem ab altera, quantumvis eidem subiecto divinitus uniatur; ut patet in unione hypostatica, & gratia habituali. Unio quidem hypostatica prævalet quoad vim denominandi filium proprium; ideoque gratia habitualis, quamvis sit filiatione adoptiva, non potest denominare Christum Filium Dei adoptivum, cum ratione unionis hypostaticæ non maneat subiectum expeditum ad talem denominationem, ut constat à num. 438.

Aliud est genus formarum oppositarum, quarum una non reddit subiectum impeditum, ne possit etiam accipere divinitus denominationem à forma opposita; sic summum gaudium, & summa tristitia fuerunt simul divinitus in anima Christi, eamque denominabant; gaudium quidem ex visione beatifica procedens, quam semper habuit anima Christi; summam etiam tristitia ex consideratione accerbæ mortis ut dicitur Matth. cap. 26. *Tristis est anima mea usque ad mortem*; unde Agato Papa, pluresque PP. ex illa tristitia inferunt, fuisse in Christo duas voluntates, quod sanè argumentum nullum esset, si tristitia illa non fuisset in Christi voluntate, sed tantum existisset in parte sensitiva, de quo latè agit Exim. Doct. cum D. Thom. disp. 28. sect. 3. Quare summum gaudium non reddit subiectum inexpeditum, ne divinitus denominari possit tristis à summa tristitia, neque summa tristitia reddit inexpeditum subiectum, ne divinitus denominari possit gaudens à summo gaudio. Unde, cum ex his, quæ noscimus, debeamus discurre ad ea, quæ non noscimus, nulla nobis est regula generalis ad decernendum, an posita in eodem subiecto divinitus duplici forma opposita, denominetur ab utraque, vel solum ab altera, nisi cum hac prævia distinctione, nimirum, quod, si subiectum sit capax, & non reddatur à denominatione alterius, poterit divinitus ab utraque simul denominari; secus arem, si altera earum prævaleat, reddatque subiectum inexpeditum ad alterius formæ denominationem, quæ maximè notanda sunt, ne vera rejiciantur ut falsa, aut falsa quandoque admittantur ut vera.

SECTIO II.

Solvuntur Opposita.

42. Obijcies 1. contra primam conclusionem ex Scotistis. Illa forma, qua stante in R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

subiecto effectus non causatur, non est causa formalis ex natura rei, sed tantum ex lege divina; ideo namque albedo albificat physice ex natura rei, quia ipsa stante in subiecto aliquo, subiectum illud est necessario subiectum; atqui gratia stare potest in homine, quin sit justus, sanctus, filius Dei adoptivus, aut habens jus ad gloriam; ergo &c. Probat min. Deus existentibus omnibus creaturis tam creatis, quam creabilibus, tam naturalibus, quam supernaturalibus, est supremus Dominus vitæ, & mortis, & adoptivæ filiationis tam in re, quam in jure; ita, ut nulla creatura ex se valeat illud dare, nec habere seclusa divina voluntate neque ut *quo*, neque ut *quod*, nisi Deus velit actu, & expressè talem formam esse jus; sicut Christus voluit talem materiam v. g. panem esse materiam Sacramenti Eucharistiæ, & non aliam; ergo &c. Confirmatur. Gratia sanctificat, & constituit hominem filium Dei adoptivum favore extrinseco concurrente; ergo non sanctificat ex natura rei, sed ex lege Dei.

Resp. dist. maj. qua stante in subiecto capaci, & expedito, conc. incapaci, aut impedito, neg. maj. & dist. min. neg. consequentiam. Ad probationem dist. ant. est Dominus quatenus ex jure, & dominio suo potest conferre, aut non conferre ea dona, conc. quatenus ab ipso fieri possit, ut ea dona, si conferantur, non habeant essentiam, seu exigentiam suam, neg. ant. & conseq. Nam Deus non est Dominus chymæricus, sed verus; ac proinde potest producere, vel non producere formas pro libito suo: ac non potest facere, quod essentia formæ sanctificativæ non sit sanctificativa; sicut non potest facere, quod ignis non habeat exigentiam ad calorem, aut aqua ad frigiditatem: quare, si forma sit prævalens omnibus quibusque aliis oppositis, non poterit esse in subiecto capaci, quin denominationem conferat. Sic natura humana nequit uniri hypostaticè verbo, quin maneat sancta; at, si forma opposita sit prævalens, reddatque subiectum inexpeditum, poterit non suscipere denominationem ab altera forma contraria, ut diximus à num. 39. Ad confirmationem dist. ant. favore extrinseco, quem gratia non exigit, neg. quem physice exigit, conc. ant. & neg. consequentiam. Sic ignis potest esse sine calore, &c., quin constituat concretum calidum, ut contigit in Fornace Babylonico: at, quando calorem habet, non est supra, sed juxta ipsius exigentiam. Eodem quoque modo; si Deus posita gratiâ in subiecto nolle remittere peccatum, esset gratia sine actuali remissione peccati; at, quando datur remissio, non est supra, sed juxta exigentiam gratiæ; ideoque ille est favor; at est favor, quem exigit gratia.

Obijcies 2. contra secundam conclusionem. 43. vel peccatum expellitur, quando est, vel quando non est? si primum, atqui, quando expellitur

M m m 2

tur

tur à gratia, est gratia; ergo est peccatum simul cum gratia. Si secundum, atqui peccatum postea per plures annos non est; ergo per plures annos expellitur, quod manifeste est falsum; Confirm. 1. Nequit peccatum expelli à gratia, quin dentur terminus à quo, & terminus ad quem necessarij ad mutationem, quæ fit ex peccatore in justum: sed dari terminum à quo, & terminum ad quem, est dare gratiam simul & peccatum; ergo &c. Confirm. 2. Ideo expellitur gratia in instanti A, quia in instanti A committitur peccatum; ergo coexistunt simul in instanti A gratia, & peccatum. Confirmatur 3. Homo peccans privatur à Deo gratia in pœnam peccati; ergo prius est, quod introducat peccatum, quam quod expellatur gratia, ac proinde in instanti introductionis peccati coexistunt simul gratia, & peccatum in eodem instanti.

45. Resp. Peccatum expelli in primo solum instanti, in quo deficit, seu desinit esse; non verò in reliquis, in quibus non jam dicitur expelli, sed dicitur expulsum; unde probatio subsumpta nulla est. Quare etiam gratia introducit in primo instanti, in quo incipit esse in subiecto; in alijs verò instantibus dicitur jam introducta; sic in Eucharistia deficit substantia panis in primo instanti, in quo advenit Corpus Christi, in alijs verò non expellitur, sed dicitur jam expulsa. Ad primam confirmationem dist. maj. sumpto ly *datur* per statum respectu utriusque termini, neg. sumpto per statum respectu termini ad quem, qui est, & per alienationem respectu termini à quo, qui non est, sed est præteritus, conc. maj. & dist. min. neg. conseq. Ad secundam confirmationem dist. ant. ideo expellitur formaliter, conc. effectivè, neg. ant. & conseq. ex dictis num. 36. Ad tertiam confirmationem dist. ant. in pœnam peccati, quam peccatum non exigit, nego; quam exigit per formalem incompossibilitatem ex natura sua cum gratia, conc. ant. & neg. conseq. quia exigere, quod alterum in eo instanti non sit, non est utrumque in eo instanti esse, ut ex terminis patet.

46. Objicies 3. contra tertiam conclusionem ex Tridentino citato num. 1. Gratia est unica formalis causa nostræ justificationis; atqui, si posset divinitus cum peccato conjungi, non quidè gratia, sed aggregatum ex gratia, & favore Dei extrinseco, esset unica formalis causa nostræ justificationis; ergo &c. Confirmatur 1. Si calor posset uniri subiecto capaci, quin denominaretur calidum, non esset unica formalis causa calefaciendi; ergo, si gratia posset uniri subiecto capaci, quin denominaretur justum, non esset unica formalis causa justificandi. Confirmatur 2. Ex eo, quod calor, & frigus possint divinitus uniri eidem subiecto capaci, infertur, calorem esse unicam formalem causam concreti calidi, non verò concreti non frigidi, sed moralem effectivam tantum concreti non frigidi, quatenus constituendò concretum cali-

dum exigit ex natura sua, ut Deus cesset à conservatione frigiditatis; ergo, si gratia justificans communicata subiecto capaci, non denominaret illud justum, sed solum exigeret ex natura sua, quod Deus cessaret à conservatione peccati, ut subiectum illud esset justum, gratia non esset unica formalis causa nostræ justificationis, sed tantum moralis effectiva. Confirmatur 3. ex Granado: pars formæ equi, etiam si sit conjuncta cum parte altera ejusdem formæ, non dicitur causa adæquata formalis equi; ergo, si justificatio includit duplicem partem, videlicet infusionem gratiæ, & remissionem peccati, gratia infusa non erit unica formalis causa justificationis, licet ex natura sua exigat remissionem peccati.

Resp. conc. maj. & neg. min. quia carentia peccati non est vis justificativa; ut patet in pura natura, in qua esset carentia peccati, & non esset vis justificativa; hæc autem vis solum convenit gratiæ; carentia autem peccati se habet ex parte expeditionis subiecti; sicut dispositiones in ligno, ut comburatur ab igne, aut in materia prima, ut informetur formâ substantiali: unde, sicut vis combustiva tota convenit igni, & non dispositionibus, & vis substantialiter completiva non convenit dispositionibus, sed solum formæ substantiali; ita vis formaliter justificativa solum convenit gratiæ, & non carentiæ peccati, proindeque non carentia peccati, sed sola gratia est unica formalis causa nostræ justificationis. Ad 1. confirmationem dist. ant. si posset uniri subiecto capaci, & expedito, conc. & impedito, nego ant. & in eodem sensu conseq. quia, ut constet ex num. 39. gratia habet contrarium prævalens, scilicet peccatum, quantum ad eandem subiecto denominationem justitiae: unde, si gratia, & peccatum informarent idem subiectum, peccatum denominaret illud malum, & gratia denominaret bonum, & justum. Unde, si frigus prævaleat eodem modo respectu caloris, casu, quo frigus, & calor unirentur eidem subiecto, istud denominaretur frigidum, & non calidum; si autem neutrum prævaleat, ut contingit in summo gaudio, & summa tristitia ex dictis num. 41. nulla est paritatis ratio; sicut nulla prorsus erit ex istis formis ad simultaneam denominationem filij proprii, & filij adoptivi Dei.

Ad secundam confirmationem neg. antecel. quod enim calor non sit unica formalis causa concreti non frigidi, non desinitur ex eo, quod possit, vel non possit conjungi cum frigiditate, sed quia calor non est formalis carentia frigiditatis, à qua subiectum formaliter denominatur non frigidum. Video in his non solum plures Philosophos, verum etiam plures Theologos maximè, & ingenti equivocacione laborare, non distinguentes inter contradictionem formalia, & contradictoria argumenta; unde docent, quod, si gratia metaphysice opponatur cum peccato, erit formale contra-

dictorium peccati. At, quàm absurdè id doceant, non solum lumen naturæ, sed ipsa quoque summularum prima rudimenta facile ostendunt. Ratio est, quia contradictoria formalia non possunt simul esse, neque simul deficere, ut patet in pura natura: contradictoria quippe formalia non includunt duo extrema positiva, sed unum positivum, & alterum negativum, seu purum formaliter nihil, stantque præcisè in eo, quòd res formaliter detur, & formaliter non detur; atque hæc est ratio, quare nulla res possit habere duo contradictoria; nam, sicut una res non est duplex res; ita unam rem formaliter deficere, non est duas res formaliter deficere, proindeque, sicut carentia formalis rei non potest componi cum re; ita ipsa res componi non potest cum carentia formalis sui; atque adeò neque possunt simul esse, neque simul deficere.

49. Quæ ratio sanè non militat in contradictorijs argutivis, quæ quidem includunt duo extrema positiva; ideoque eadem res habere potest plura contradictoria argutiva; ratio est, quia, sicut plures res possunt connecti metaphysicè cum altera, v. g. decretum divinum producendi formam rationalem connectitur metaphysicè cum forma rationali; unio etiam ejusdem formæ cum materia: actio productiva, actus fidei, quo credo, eam formam existere, & sic de alijs, quo in casu ex positione cujusvis rei metaphysicè connexæ cum anima rationali arguitur positio animæ rationalis; ita pariter plures res possunt esse metaphysicè incomponibiles cum altera v. g. decretum Dei de non producenda anima rationali, actus fidei, quo Deo revelanti credo, talem animam non esse producendam, & sic de alijs, quo in casu ex positione cujusvis ex istis incomponibilibus metaphysicè cum anima rationali, legitime arguitur deficere animam rationalem, cumque ex pluribus possit id argui, exinde in hoc sensu sunt plura contradictoria argutiva. Cæterum, quia Deus, licet decernat eam animam non producere, potest illi non revelare, potest deficere actus fidei incomponibilis cum anima rationali, deficiente simul anima rationali, ideoque duo contradictoria argutiva possunt quàm optimè simul deficere.

50. Jam ad rem nostram. Calor non solum ex natura Dei, sed etiam metaphysicè incomponibilis in eodem subjecto cum frigiditate non esset formale non esse frigiditatis, quandoquidem & calor, & frigiditas sunt duo extrema positiva, & possunt simul deficere; unde calor nequit esse unica formalis causa concreti non frigidi, sed tantum argutiva; at forma sanctificans unita subjecto capaci, & expedito, est tota vis formalis iustificandi, ac proinde est unica formalis causa nostræ justificationis. Ad tertiam confirmationem conc. ant. & neg. consequ. quia altera pars formæ equinæ est formalis virtus informativa, & substantialiter

completiva partialis materiæ primæ equi, quam prima alia pars formæ non informat; unde illa altera prima pars non est adequata forma equi. At pura remissio peccati non est virtus sanctificativa, ut constat ex num. 47. sed tantum est expeditio subjecti, quam exigit forma iustificativa ad denominandum subjectum suum iustum: pura quippe remissio peccati fieri potest per condonationem extrinsecam, ut infra constabit, atque in natura non elevata fieri posset à Deo absque sanctificatione; unde non est forma partialis sanctificativa.

Objicies 4. Patres ex Apostolo ad Ephesios 5. sæpè comparant gratiam vitæ, & lucis, peccatum verò mortis, & tenebris; atqui vita, & mors, lux, & tenebræ sunt essentialiter incomponibilia; ergo etiam gratia, & peccatum sunt essentialiter incomponibilia. Confirm. 1. 1. Joannis 3. dicitur: *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ejus in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est*: sed hæc verba significant, non posse divinitus gratiam cum peccato coniungi; ergo &c. Confirm. 2. Deus necessariò amat amicabilem hominem existentem in gratia, & odit inimicabiliter existentem in peccato: sed implicat, hominem amicabilem amari, & inimicabiliter odio haberi à Deo; ergo &c. Confirm. 3. Aliquis effectus primarius, sine quo adhuc de potentia absoluta forma iustificans esse non potest communicata subjecto, assignari debet formæ iustificanti, non minus, quàm reliquis formis: sed nullus alius est assignabilis, nisi effectus reddendi iustum, & consequenter excludendi peccatum; ergo &c. Confirm. 4. Quando duo concreta essentialiter opponuntur, etiam opponuntur abstracta, quæ sunt unica formalis illorum causa; atqui iustum, & iniustum sunt duo concreta essentialiter opposita, quorum abstracta constitutiva unice, & formaliter iusti, & iniusti, sunt gratia, & peccatum; ergo gratia, & peccatum sunt essentialiter opposita.

Resp. dist. maj. comparant in ordine ad omnia, neg. in ordine ad aliqua, conc. maj. & permilla min. quoad contradictionem formalem inter vitam, & mortem, neg. consequ. Etenim, cum tenebrarum nomine nihil aliud intelligamus, quàm formale non esse lucis, seu lucem formaliter non esse, certè sunt contradictoria, & nequeunt simul esse, aut simul deficere, proindeque, cum, antequam produceretur lux, non esset lux, erant tenebræ, juxta illud Genesis 1. *Et tenebræ erant supra faciem abyssi*, id est, non erat lux, ut Augustinus exponit, at, antequam produceretur vita, non erat mors, ideoque deficiebant simul mors, & vita; unde non tam opponuntur mors, & vita, quàm lux, & tenebræ; quare solum dicuntur opponi in subjecto jam capaci, & producto; & jam etiam pridem viventis, in quo non possunt simul esse, aut simul deficere. At, ut gra-

ria, & peccatum essent formaliter contradictoria respectu subjecti producti, & capaci, si-
cut vita, & mors, lux, & tenebrae, opus erat,
ut non possent in eo subjecto simul esse, aut
simul deficere; ut constat à num. 48. Cum
autem in pura natura possent in subjecto capa-
ci simul deficere gratia, & peccatum, in quo
simul deficere non poterant vita, & mors, lux,
& tenebrae, exinde manifestè apparet, gra-
tiam, & peccatum non esse formaliter contra-
dictoria eo modo, quo sunt formaliter contra-
dictoria vita, & mors, lux, & tenebrae.
Quare comparatio Scripturae, & Patrum, quae,
quia comparatio est, non potest ferre conven-
ientiam in omnibus, sed in aliquibus ex di-
ctis num. 19. & sumi non potest in ordine ad
contradictionem formalem, sed in ordine ad
contradictionem aliquam arguitivam.

53. Comparatio autem hæc in eo habet conven-
ientiam, quòd, sicut homo non potest vive-
re, quin excludat mortem, nec lux potest il-
luminare, quin excludat tenebras; ita gratia
non potest justificare, quin homo Deo vivat,
& quin excludat maculam peccati: atque ista
est ratio, cur Scriptura, & Patres non faciant
hanc comparisonem in gratia præcisè sum-
pta, sed in gratia accepta in hac providentia,
sive in actu secundo justificandi; sic Paulus 1.
ad Corinth. 6. *Hæc quidem fuistis, sed ablui
estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis.*
Proindeque loquuntur de gratia communicata
subjecto capaci, & expedito: & ad Ephes. 5.
*Eratis aliquando tenebrae, nunc autem lux in
Domino:* ubi nomine lucis in Domino, non
significatur gratia præcisè sumpta, sed gratia
reddens hominem justum, cum homo iustifi-
catus non sit gratia justificans, sed justus, ade-
oque non est illa lux, sed lux in Domino, si-
ve iustus; ad eum quippe modum, quo homo
dealbatus non est albedo, sed est albus. Quare
dictum beneficium est, quòd homo sit justus,
à beneficio dandi illi præcisè gratiam iusti-
ficantem, ut ex Concilijs deduximus num. 51.
proindeque gratia fert essentialiter secum ju-
stificationem in actu secundo, neque est ut for-
male contradictorium opposita peccato, ne-
que ut contradictorium arguitivum, nisi in or-
dine ad arguendum incomponibilitatem cum
peccato ex natura rei, secus metaphysicè.

54. Ad primam confirmationem conc. maj. &
neg. min. quia ea Joannis verba non intelli-
guntur de gratia præcisè sumpta, sed accepta
in hac providentia, in qua nunquam commu-
nicatur nisi subjecto capaci & expedito, atque
adeo nunquam est in homine, quin verè sit fili-
us Dei, quod satis innuit ipse textus per ea ver-
ba: *omnis qui natus est ex Deo* ideoque ea ver-
ba non potest peccare exponuntur à Ripalda ita,
ut sensus sit, non potest peccare ut filius Dei,
sed ut amittens sanctificationem, & renascen-
tiam ex Deo. Alij verò cum Augustino ex-
plicant *ly non potest*, id est, non debet, non
congruit filio Dei. Alij sic. Non potest, nisi æ-

grè, & difficulter peccare filius Dei. Quare
Adversarij velint, nolint, ea verba exponere te-
nentur, cum certum sit, hominem peccare pos-
se, & gratiam amittere, & quidem nulla a-
prior est expositio, quam nostra; quandoqui-
dem homo in sensu composito justificationis
nullum potest committere lethale peccatum.
Ad secundam confirmationem dist. maj. homi-
nem existentem in gratia capacem, & expedi-
tum ad denominationem justi conc. in expedi-
tum, neg. maj. & concessa min. neg. conseq.
Ad tertiam confirmationem conc. maj. & neg.
min. quia effectus primarius formæ commu-
nicatæ subjecto nullus alius est, nisi informa-
re subjectum capax exigens illud denominare,
proindeque exigens, quòd sit expeditum ad al-
ios formales effectus, ut diximus num. 38. Si
enim divinitus uniretur termino suarum deno-
minationum incapaci, ut albedo Angelo, tunc
non diceretur informare illud iuxta commu-
nem Philosophorum, & Theologorum locu-
tionem, cum non exigeret communicare illi
suos effectus, sed præcisè diceretur uniri illi
ut puro extremo, non autem ut subjecto. Ad
quartam confirmationem dist. maj. opponun-
tur abstracta, si essentialiter exigunt disposi-
tiones ad denominandum, conc. si exigunt tan-
tùm ex natura rei, neg. maj. & dist. min. neg.
conseq. sic filius naturalis, & adoptivus sunt
concreta opposita, & tamen filiatio adoptiva
cum non exigit essentialiter dispositiones ad
denominandum subjectum suum filium ado-
ptivum, non opponitur essentialiter cum fili-
atione naturali; ut patet in Christo Domino.
Ex dictis

Fit 1. Habitus virtutis charitatis utpote
in hac providentia comitante semper gratiam
justificantem, atque sine illa nunquam manen-
tem, non posse in hac providentia salva li-
bertate physicè influere ut principium per se
in actum sub gravi pro instanti determinato
præceptum, ut latè diximus à num. 292. de
actib. hum. Ratio est, quia principium per se
influens in actum, ne lædat libertatem, debet
esse componibile cum utroque libertatis extre-
mo, ut constat à num. 254. & 461. de aux.
atque habitus charitatis non potest in hac pro-
videntia componi cum actu præcepto, & cum
omissione graviter peccaminola. Quapropter
in eo casu suppleri debet influxus habitus ab
omnipotentia extrinsecè applicata, quod idem
est de alijs habitibus, qui in hac providentia
comitantur semper gratiam, de quibus dixi-
mus num. 59. de aux. Si autem Deus, uti
de potentia absoluta potest, veller conservare
habitus charitatis in sensu composito pecca-
ti, tunc jam posset influere in actum illum
præceptum tanquam principium per se, quan-
doquidem esset componibile cum utroque li-
bertatis extremo.

Fit 2. Compositionem gratiæ cum pecca-
to lethali, casu, quo de potentia absoluta he-
reret, non fore indecentem ex parte Dei. Ra-
tio est

rio est, quia, ut bene notavit Eximius Doctor lib. 7. de grat. Cap. 20. Arriaga disp. 46. sectione 4. subsect. 2. Ovidius, Aldrete, pluresque alij, Deus nequaquam exinde esset causa specialis conservativa peccati. Nam causa specialis conservativa peccati est illa, quæ peccatum commisit, aut contraxit, & non apposuit id, quod ad destructionem peccati actuale destinatum est, uti est in hac providentia pro peccato originali Baptismus, & pro peccato commisso actus perfectæ charitatis, aut contritionis extra Sacramentum, vel saltem attritionis cum Sacramento Baptismi in non Baptizato, & cum Sacramento penitentiae in Baptizato; ille verò, qui ex justo aliquo titulo excusatur, ne destruat, aut remittat peccatum ab altero commissum, quamvis, si noller uti jure suo, possit illud remittere, nequaquam est causa illius peccati conservativa; dum enim eo jure suo utitur, ejus actio se habet per accidens respectu conservationis peccati commissi ab altero, ut diximus à num. 162. de actib. human. proindeque non ab ipso, sed ab altero moraliter conservatur. Sic Confessarius, qui ex justo titulo excusatur ab audienda confessione peccatoris, nequit dici causa moralis conservativa eorum peccatorum, quæ remittere poterat. Unde multò magis Deus, qui ob plures titulos gloriæ suæ, justitiæ, sui supremi dominii, ostensionis suæ omnipotentiae,

aliorumque infinitorum, non tenetur se accommodare exigentiæ gratiæ, proindeque non erit causa conservativa peccati.

Quapropter non est idem, posse aliquid destruere, illudque non destruere ex titulo justo ad non destruendum; & esse causam illius conservativam: hæc enim duo valde diversa esse, evidens fit tum in physicis, tum in moralibus; in physicis quidem, licet Petrus succidere possit arborem, quam Paulus in agro suo plantaram habet. Imò, licet Pontifex, Imperator, aut Rex possit illam evellere, at, quia ex titulo juris sui excusati sunt, certè dici non possunt causa ejus arboris conservativa. Pariter, licet Sacerdos, si revelaret homicidam, causa esset, ut suspenderetur, at, quia ex jure suo excusatur, ne illum prodar, aut testimonium in judicio contra ipsum ferat, dici exinde non potest, quòd sit causa moralis conservativa homicidæ, & malefactoris; quare, cum Deus ex aliori, nobiliorique jure excusatus sit, ne annuat causarum secundarum exigentiæ, multò minùs dici posset causa moralis conservativa effectuum, quorum destructionem exigebant causæ secundæ. Unde, ut aliquis sit causa moralis conservativa effectus, satis est, quòd possit, si velit illud destruere, sed ulterius requiritur, quòd nullum habeat justum titulum, quo à tali destructione excusetur.

DISPUTATIO III.

DE DISPOSITIONIBUS AD JUSTIFICATIONEM PRÆVIIS.

38. Communissima Theologorum sententia est, posse Deum de potentia absoluta, sive per extrinsecam condonationem, sive per gratiæ infusionem peccatum commissum remittere absque retractatione peccatoris, aut quavis alia prævia dispositione; sicut potest homo remittere offensam contra ipsum commissam absque offendentis retractatione, & sicut de facto in hac providentia peccatum originale remittitur parvulis per infusionem gratiæ absque ulla prævia dispositione parvulorum; quin potius plures cum Exim. Doct. censent, non requiri ex natura rei dispositionem ullam præviā, ut gratia infundatur, cum sit qualitas accidentalis, & quidem aliarum radix ex natura sua in ordine superno, proindeque non esset contra ipsius naturam, ut ipsa in anima foret prima inter omnes qualitates supernas. Remissio autem peccati dicitur retractatio peccatoris æquivalenter, quandoquidem ad effectum remittendi peccatum amplissimè præstat, quidquid actus retractationis à peccatore elicitus præstare posset, ideoque non maneret peccatum voluntarium; nam, ut maneret voluntarium, requirebatur, quòd fuerit volitum, & non fuerit retractatum retractatione ulla ex

se efficaci, aut formali, aut æquivalenti, quæ est ratio, propter quam in parvulis Baptizatis non manet jam voluntarium peccatum originale; sic vori dispensatio, aut relaxatio est æquivalens retractatio subditi; ideoque votum à Superiore dispensatum, aut relaxatum non manet jam subdito moraliter voluntarium; atque in hoc sensu exponitur D. Thomas 3. p. q. 86. art. 2. dicens: *Imperceptibile est, peccatum remitti sine pena*, id est, formali, aut æquivalenti, nihilominus ex lege Dei plures dispositiones requiruntur ex parte intellectus, & voluntatis ex parte peccatoris ad remissionem peccati commissi in hac præsentii providentia, pro quarum explicatione fit

SECTIO I.

Quenam prærequirantur dispositiones in hac providentia ad remissionem peccati commissi?

Suppono 1. Certum esse, nullam requiri dispositionem in hac providentia in parvulis ad remissionem peccati originalis. Ratio est, quia